

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Din. 1-50

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI 60
DIŠNJE Din. 60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 1.

Sibenik, 17. siječnja 1924.

God. V.

Opozicioni blok i izbori

Čim je bila raspuštena Narodna Skupština, očekivalo se kao prvi korak opoziciji, u ime odgovora na protivustavno potisnuće parlamentarne većine, da će se svi njezini sastavni faktori složiti, da će se svrstati u jednu jedinstvenu frontu i tako pristupiti zajednički i kompaktno na izbore. To je bilo ne samo opravdano i potrebno, nego i logično i u velikom interesu države uopće, obrane parlamentarizma i zaštite naroda, a također i u interesu samih stranaka, koje su sačinjavale parlamentarnu većinu i kao takve su bile na vladi, odakle su proti svim parlamentarnim pravilima uklonjene i bačene u opoziciju.

Do te nužne posljedice političkog položaja, koji je nastao time, što je vlada bila obrazovana od parlamentarne manjine i što je Nar. Skupština raspuštena, nije ipak došlo. Jesu li stranke opozicije ozbiljno uzele u pretres situaciju? Jesu li uočile sve mogućnosti? Vidi se, da nijesu. Prva je vrhina vodećih političara, da znadu predvidjeti i predusresti sve eventualnosti. Opozicioni blok očividno nije bio u sebi složan ni kompaktno niti u izvođenju jednog minimalnog programa. Briga oko jačanja vlastite stranke na štetu drugih, oko postignuća drugotnih ciljeva, spriječila je spoznaju općih, zajedničkih interesa.

Do današnjeg stanja stvari, do obznane, ne bi bilo došlo, da su se opozicione stranke, zastupane u Nar. Skupštini, složile za iskrenu i ozbiljnu izbornu kooperaciju. Udruženi Radićevi, Davidovičevići, Korošćevići Slovenci, Muslimani i Zemljoradnici bili bi k sebi privukli i druge manje stranke i grupe, koje nijesu bile u Skupštini zastupane. Sva opozicija izašla bi na izbore kao jedan čovjek i ne bi bilo nikoga, koji bi mogao da poremeti tako silne redove.

Toliko razgllašena opozicija, faktična parlamentarna većina, pružit će na izborima žalosnu sliku. Radi-

ćeva stranka borit će se u Bosni proti Muslimanima, svojim drugovima u opoziciji, u Sloveniji proti dru Korošću, svugdje pak proti demokratima g. Davidovića, proti zemljoradnicima i drugim opozicionim strankama parlamentarnog bloka. Nigdje da su te velike stranke pokazale smisla i sklonosti za kompaktni istup na izbore. I dok vladine stranke istupaju jedinstveno na izborima, opozicija izlazi pocjepana. S glave riba smrdi. Vodstvo opozicionog bloka nije bilo na svome mjestu, nije bilo na visini svoga zadatka, nije bilo svijesno onoga, što je narod od njega očekivao. Na koga pak pada za to glavna krivnja, povijest će to zabilježiti i narod zapamtiti.

Hrvatskoj Pučkoj Stranci nije prema tomu preostajalo drugo, pošto su svi poduzeti koraci ostali bezuspješni, nego da dosljedna sebi i svome programu te svijesna svoje snage istupi, kako su učinile sve druge stranke, u svim našim zemljama i traži povjerenje naroda. Našim protivnicima, bilo bi ugodnije, da je Pučka Stranka nešto moćno klipsala za kojom drugom ili da uopće nije istupila. To bi značilo izdaju onih tisuća i tisuća uvjerenih pristaša, koji uviđaju ispravnost rada i programa, nastojanja i nauke Hrvatske Pučke Stranke. Mi smo nepokolebivo uvjereni, da će narod pokloniti svoje povjerenje Hrvatskoj Pučkoj Stranci, koja nije nikad vrludala ni desno ni lijevo, koja nije obećavala ništa, što bi bilo nemoguće, čiji su ljudi pokazali izglednu nesebičnost i značaj. Narod to nije zaboravio, i po svim utješljivim glasovima, što ih primamo odasvuda, narod se u jakim redovima okuplja oko svoje Hrv. Pučke Stranke, koja ga je dosad vodila pravim putem k sigurnom cilju. Protivnici uviđaju, da će naša stranka iznijeti pobjedu u ovim izborima i oko sebe kroz nedaleko vrijeme okupili cio naš narod. Odatle zavist i pošten rad savladava sve poteškoće.

— propentao je dojučerašnji vođa Hrvatske Zajednice.

Trrbum! Posjetnik je stisnutim pestima pošao prema ministru Drinkoviću i, da ovaj nije iz stražnjeg džepa jednom kavalirskom gestom izvukao revolver, bilo bi zla. I tako je posjetnik, koji se zove Ferdo Čurilović, morao da napusti svako „fizičko insultovanje“. Čurilovića su uapsili i osudili na tri dana zatvora. Pred policijom je taj čovjek, koji osim zdrave šake nije imao oružja, izjavio, da je bio do nedavno lični prijatelj i stranački pristaša Drinkovića.

Sijepan je Radić u oči Triju Kralja dakle uapšen! I njegovo uapšenje je vrlo tajinstveno. Jedna vijest, koja dolazi iz pouzdanoga izvora, a bila je priopćena i u zagrebačkim listovima, jest, da se Sijepan Radić sam predao vlastima. Dapače kažu, da je iz Pribičevce palače bilo telefonski javljeno policiji, da će Radić biti u 10 sati kod kuće. To uapšenje ima da bude početak jedne velike komedije. Ministar policije je bio odmah o uapšenju informiran te je o njemu referirao Pašiću. Za uapšenje se veli, da je proteklo potpunoma mirno. Radić je ispio čaj te automobilom otišao u pratnji policije do Petrinjske ulice na policiju. Tu se malo razvikala Radićeva žena, koja je pošto-poto htjela da bude zatvorena sa svojim mužem.

Davidovičeva stranka se pokazuje u izbornoj borbi veoma aktivnom. Njezini pristaše su paralizirali svaku Pribičevčevu akciju u Srbiji. Secesija iz stranke je malo. Osim Savčića iz zastupničkog kluba nije nitko istupio, i ako ima još nekoliko ljudi, koji osjećaju „slabost“ za Pribičevićem. Jedan od tih je dr Kumanudi. Timotijević Kosta se pokazao stalnijim od njega.

Obzirom na konkretiziranje toliko razbubjanog narodnog sporazuma misli se, da će doći u budućem parlamentu do nesuglasica između Davidovičevaca i ostalih hrvatskih i slo-

venskih stranaka. Stvar je naime u reviziji ustava. Zahtjev Hrvata i Slovenaca po decentralizaciji ne nailazi na razumijevanje kod Davidovića, jer ovaj misli, da će se tim razviti centrifugalne težnje. A baš oko centralizma se do sada vodila čitava borba u našoj državi. Naša državna kriza je nastala baš radi centralizma. Stoga će svako nastojanje oko narodnog sporazuma skrahirati, ako ga se ne dovede konkretno do rada oko decentralizacije naše legislative i administrative.

Raspustom Radićeve stranke i poništenjem radićevskih lista prešla je diktatorska vlada u drugu fazu svoga djelovanja. Stvar je postala i za PP režim kompliciran. Čini se, da je nezadovoljstvo i kod najviših krugova sa radom Pašičevog režima postalo vrlo veliko te se govori, da bi mogla doći nekakva vojnička ili činovnička vlada, što bi u stvari bila i opet najviša sankcija diktature. Stoga bi bilo i vrijeme, da se sa takvim komedijama prestane! Narod svoj sud o današnjoj diktaturi izražava i prečesto, a da se ne bi moglo shvatiti, da svaki novi zločin i nasilje režima ubija kod naroda povjerenje u kruvu. Stoga bi se i kruna morala odlučno izjaviti protiv nasilja današnje vlade, jer će se inače pokazati kod naroda potpuno razumljivo skretanje na lijevo.

A beogradska režimska štampa piše o otkrivanju dokumenata, u kojima se tobože dokazuju opozicionalnim strankama veze sa sovjetima, u tonu, koji je pokojni Matoš sakupio u ovim recima: *Jutros je naša policija u pismima poznatoga špijuna Jovana Petrovića — „spire“ — stvari, koje ga teško terete. Nadamo se, da će vlast poslati na robiju toga žutoga, reakcionarnoga vucibatunu, harambašu naše mafije i beogradskoga lumpenproletarijata. A ti, nepokvareni građanine, pljuni uli na gubavu njokalicu.*

Bilo što bilo, imamo još samo mjesec dana diktature.

Lom fašističke vlade.

Zadnji mjesec dana donio nam je velik broj senzacija u talijanskoj politici. Podnašanje novog izbornog zakona, po kojemu se Italija povraća izbornim kotarima po engleskom sistemu, donijelo je političkoj javnosti vijest o skorim izborima. Tim novim nacrtom zakona bila bi popravljena ona gruba pogreška, učinjena pred godinu dana izglasanjem onog izbornog zakona, koji donáša stranci sa jedva relativnom većinom dvije trećine mandata, a ujedno je ta senzacija, koju je Mussolini učinio o Novoj godini svojim drugovima značila, da talijanska fašistička stranka bar djelomično napušta ideju da „po svoju“ revidira ustav zemlje, zašto su se u svoje vrijeme sazivale i čitave komisije. Stoga je i razumljivo, da je

tom Mussolinijevom aktu odobravora sa opozicionih klupa lijevice čak i stari Giolitti, dok je dio opozicionalne štampe posred protesta fašističkih fanatika Bianchija i Farinaccija isticao, da je tim Mussolini htio da se dostojno povuče sa vlade. Drugi dio opozicionalne štampe, i to baš one opozicionalnih stranaka, koje su demonstrativno ostavile salu parlamenta te se povukle na Aventin, izjavio je, da je to samo jedan vladin trik, kako bi se zadao aventinskoj opoziciji smrtni udarac, ali da se vlada ljuto vara. Po novom zakonu bi Italija imala 560 izbornih kotara.

Ali i podnašanje novog izbornog zakona nije umirilo opoziciju, 27. pr. mj. objavio je rimski *Mondo* jednu opsežnu spomenicu bivšeg šefa vla-

Još mjesec dana diktature.

(Posebni dopis „Narodne Straže“.)

BEOGRAD, 7. siječnja 1925.

U ministarskim kabinetima danas sjedi 20 ministara i šest podsekretara rangom t. j. plaćom i automobilom ministra. Novine „nacionalnog“ bloka bubnjaju, da je to vlada narodnog sporazuma, jer u njoj sjedi i pet, zapravo četiri, „hrvatskih“ zastupnika — Krizman, Lukinić, Grizogono, Duka Šurmin i Mata Drinković. A ovaj posljednji je „najodličniji Hrvat“. U petak, 2. o. mj., počinjen je na njega atentat, naime vladina štampa piše, da je to bio atentat. Stvar je bila takova. Kod portira hotela *Ekselsior*, u kojemu konji Drinković, prijavio se za audijenciju kod g. ministra je-

dan gospodin Drinković je sjedio u svojoj sobi. Posjetilac je ušao u ministrovu sobu bez naklona te prezirno se nasmijavajući upita Drinkovića: — Želim, da govorim sa ministrom Drinkovićem. Je li ti Mata Drinković?

— Jesam! — zbunjeno je izustio ministar, začuden familijarnim tonom nepoznatog posjetnika.

— Jesi li ti potpisao *Obznanu*?

— pitao je dalje „atentator“

— Jesam.

— A zašto?

— Zato, što sam dobar Hrvat te što želim dobro hrvatskom narodu!

dinog ureda štampe Rossija, koji je radi učešća u umorstvu socijalističnoga zastupnika Matteottija zatvoren. U toj spomenici Rossi označuje kao inspiratora svih političnih umorstava i zlodjela samoga ministra predsjednika Mussolinija. Rossi ističe brojne nagloge Mussolinija za batinanje zastupnika Amendole, Missurija i Fornija te za čišćenje (*purgare e bastonare*) raznih uglednih opozicionalaca. Ta je spomenica izazvala ogromnu senzaciju. Bili su prisiljeni čak i desničarski liberalci sa Salandrom, da se izjave protiv Mussolinija. Salandra je prešao u opoziciju, a ujedno su demisionirala dva njegova druga: Casati i Sarocchi kao ministri. Ostavku je predao i ministar pravde Oviglio. Mussolini je istina pokušao, da jednom svojom izjavom u parlamentu diskvalificira teški materijal protiv njega, ali je obrana izašla prevec prazna. Fašistička vlada je međutim izdala stroge naloge za postupanje protiv opozicionalnih skupina. Te odredbe su pogodile udruženja *Italia Libera*, u kojima se sakupljaju opozicionalci izvan stranaka, a zatim opozicionalnu štampu, koja je bila počela oštre napadaje na vladu. Počele su zapljene listova *en gros*. U jednom samom danu bilo je zaplijenjeno 26 velikih talijanskih dnevnika. U Milanu je izašao komunistički dnevnik *Unità* u znak protesta u bjelini, ali je podjednako bio zaplijenjen. Po mjestima su premetačine na dnevnom redu, tako da je stanje postalo neodrživo.

U petak 9. o. mj. u jednoj dvorani Montecitorija sazvana je skupština aventinske opozicije, kojoj je prisustvovalo 103 zastupnika, dok je 14 opravdalo svoj izostanak. Na toj skupštini je bivši ministar di Cesarò pročitao apel opozicije na talijanski narod, koji je bio od vlade zaplijenjen, ali je kasnije ipak propušten u javnost.

Zadnjih se dana mnogo govorilo o mogućnosti, da se one stranke opozicije, koje su nastupile parlament, opet povrate k aktivnoj politici. S tim se dovodila u vezu i mogućnost jedne vlade, koja bi sastavio Giolitti. Uza sve to, što ima 84 godine, stari zastupnik je u velikoj mogućnosti, da sastavi kabinet. Pitanje je samo, tko bi sve ušao u Giolittijevu vladu, jer socijalisti zadnjih godina ne će da stupaju u vladu, koja bi im otela mase. Osim toga drži se, da bi se Giolittijevom vladom današnja opozicija stavila u

težak položaj. Međutim vode aventinske opozicije kategorički izjavljuju, da ne misle na povratak u parlament, te će tako i nadalje u dvorani parlamenta biti samo Giolittijevi liberali, Orlandovi prijatelji i skupina invalida i *combattenti*: u sve najviše 30 do 40 ljudi. Salandrova skupina liberala desničara stoji razapeta izme-

đu fašizma i opozicije, jer još uvijek ne može da se otresu neki njezini zastupnici fašističkog upliva.

Fašistička vlada je zadnjih dana vrlo izgubila na svojoj čvrstosti. Teško će biti održavanje položaja i vladanje zemljom, koja većinom te vlade ne će. Stoga dolaze kao znak buduće situacije — izbori.

Obznana proti Hrvatima.

Sa mnogo vladinih mjesta javljalo se i uvjeravalo, da je obznana naparena samo proti komunizmu i da joj je svrha, da zaštiti državu i narod od prevratnih pokušaja. Danas je očito, da obznana ima svrhu, da današnjemu režimu stvori većinu u Skupštini. Na nišan su uzeti u prvom redu Hrvati, bez obzira kojoj stranci pripadali, samo ako su u opoziciji.

Prošlih dana bilo je obavljeno mnogo premetačina i uapšenja pristaša Hrvatske Pučke Stranke, koja je od početka dosljedno otvoreno pobijala politiku Stjepana Radića smatrajući ju bezglavom i štetnom za hrvatski narod i državu. Ipak se proganjaju njezini najstariji pristaše i rodoljubi, koji su se sveder zalagali i za njezin program i za njezinu politiku.

U benkovačkom kotaru izvršena je kod mnogih pristaša Pučke Stranke premetačina, naravno sa negativnim rezultatom. Drugi su bili uapšeni, pa i pušteni. Nekima su oduzete obrtne koncesije bez ikakvog razloga, već im se prišiva, da su Radićevci komunisti, a poznato je svemu svijetu, pa i vlastima, da to nije istina. Raznim pristašama od mladosti, kao Anti Vujiću, Vici Buterinu i dr. pozatvarani su obrtni lokali, i ako nije postala pravomoćnom odluka, kojom im se koncesije obustavljaju.

U sjevernoj Dalmaciji apsilu se ljude na buljuku i pritom se nije pazilo, koje su stranke i mišljenja. Nije čudo, ako su neki zastrašeni uapšeni ili njihova rodbina zatražili zaštitu kod kojeg vladinog kandidata. Svakto se pita: Što misle neka gospoda, da mogu korisna učiniti za državu, njezinu konsolidaciju, dobrobit i jakost sa takvim progonima? Opetujemo: Ako je netko štogod zbilja skrivio proti zakonu, neka se protivi njemu postupom. No kad se ovako u masama apsi, proganjaju, uništava egzistencije nevinim, u politici umjerenim, ljudima, tjera se sve u očaj.

Eno u Vrlici 35 radnika različitih stranaka tjera se sa radnje iz magazda duhana. Opušta se činovnika, pristasa Pučke Stranke. Općina otpušta poljare i t. d. Dokle može ovako da ide?!

Međutim i u južnoj Dalmaciji, kako razabiremo iz novina, nije bolje. Naši dobri pristaše, koji su se izlagali pogibelji, da izgube popularnost i simpatije zavedenog pučanstva pobijajući Radićevu politiku, učinjeni su predmetom progona. Bio je uapšen don Dujč Klarić, obavljene su premetačine kod don Bartula Ganze i drugih, osuđen je O. Petar Glavaš na 1000 din. globe, što je izvršio svoju dužnost i za ništa drugo. Ali doista! Što ćemo dalje?

Uzalud nam je činiti refleksije i opomene. Ponestaje je razbor ondje, gdje bi vazda trebao da vlada. Ne treba da sokolimo naše pristaše i da im preporučimo, da se drže složno neustrašivo kao vazda. Idemo trijezveno, pravim putem, tražeći sveder dobro naroda. Nema razloga bojazni ni malaksanju. Svi će naši pristaše učiniti svoju dužnost, u čemu ih nikakvi progoni ne će smesti.

Orlovski vijesnik.

Orlovski tečajevi. Ovih dana održana su tri vrlo uspjela orlovska organizatornogimnastička tečaja: u Požegi, Sarajevu i Dubrovniku. Na tečajevima je bio lijep broj fišne omladine iz mjesta, gdje su u osnivačju društva. — Ovakvi tečajevi držat će se još prije proljeća. Za Zagreb i Senj već je sve pripremljeno. Dan će biti skoro objavljen. Koncem veljače ili koncem ožujka održat će se u Zagrebu i Senju biskupski tečajevi za svećenstvo.

Knjige za društva. Hrvatski Orlovski Savez izdao je knjige za društveno poslovanje: Knjigu članarine, Urudžbeni zapisnik i Elagajnički dnevnik. Ove knjige mogu naručivati društva kod Saveza. Ovim knjigama je najpraktičnije uređeno društveno poslovanje.

Internacionalni kongres kat. omladine drži se ove godine početkom rujna u Rimu. Ovo će biti ujedno veličanstvena proslava sv. Godine sa strane kat. omladine cijeloga svijeta. Upozoruje se na to i naše omladince.

rinskim jezikom moliti i pjevati propisane molitve.

1. **Bazilika sv. Petra u Vatikanu.**
Po staroj predaji g. 326. car Konstantin sagradi crkvu u čast sv. Petru Apostolu na mjestu, gdje su jednoč bili raskošni Neronovi vrtovi i njegova zlatna palača. Za vremena rimske republike vatikanski su vrtovi bili vanka grada. Treći car rimski Kaligula sagradi tu veliki cirkus, gdje su se vidali najgrozniji i najokrutniji prizori. Car Neron sagradio je tu kazalište isto tako za svoje orgije i okrutne muke kršćana. Ovaj grozni pokolj bio je naredio Neron, da odvrigne od sebe mržnju puka prigodom požara Rima, koji je sam bio upriličio i izveo. Za taj pokolj kršćana, kako nam kaže stari povjesničar Tacit, Neron je dao svoje vrtove. Kršćani su tu zvjerskim načinom bili mučeni i poubijani: jedni sašiveni u životinjske kože i dani psima, da ik razderu, jedni razapeti na križ, drugi obliiveni smolom i stupom te živi užeženi, da rasvijetljaju noć groznog mučeništva i Neronova ludila. Još i saJa opstoji nijemi, ali autentični, spomenik toga

zločinačkog ludaka, naime obeliski, koji sada stoji na trgu pred bazilikom. U Neronovu progonstvu padoše Petar i Pavao, prvaci apostola, Petar je bio naopako prebiven na križ, a Pavlu odsječena glava van grada. Tada su „braća sv. vjere“, koja su ukopavala mučenike, digli tijelo sv. Petra i ukopali ga u jednu podzemnu špilju blizu vatikanskih vrtova. Papa Anaklet treći je sv. Petra g. 78. dađe na tom mjestu sagraditi malu kapelu. Na ovom istom mjestu bili su poslije pokopani svi pape do Zefirina g. 219.

Poslije dugih i krvavih progona stava od 300 god., kad je Crkva došla slobodu ukazom Konstantina, tada je završavala tužnu periodu i izašla iz podzemnih katakomba. Između ostalih bazilika Konstantin je sagradio i ovu na uspomenu sv. Petra uprav na mjestu, gdje su bili Neronovi vrtovi i gdje su nebrojeni mučenici posvetili onu zemlju svojom toplom krvlju. Potlačena vjera dizala se nad ruševinama Neronovih kazališta i cirkusa kao triumf slave i pobjede. Kaže se, da je sam car skinuo svoju krunu i carske odlike, prosto

iz Hrv. Pučke Stranke.

Kandidatska lista Hrvatske Pučke Stranke za sjevernu Dalmaciju. Nosilac liste: Stjepan Barić, novinar, predsjednik Hrvatske Pučke stranke u Zagrebu. Sreski kandidati: za Benkovac i Knin: Marko Vunić, nastavnik Učiteljske škole u Križevcima (zamjenik Luka Vujić p. Jerka, trgovac u Benkovcu); za Biograd i Pag: Ivo Juras, profesor u Splitu (zamjenik Ivo Karavanić p. Ante, težak u Pagu); za Šibenik i Drniš: Vladimir Kulić, obrtnik u Šibeniku (zamjenik Niko Kosor p. Ivo, posjednik u Tribounju-Drniš).

Kandidatska lista Hrvatske Pučke Stranke za južnu Dalmaciju. Nosilac liste: Dr Ante Dulbić, viši sudski savjetnik u Šibeniku. Sreski kandidati: za Dubrovnik: Prof. Ivo Juras u Splitu (zamjenik Dr Ivo Miličić, odvjetnički kandidat u Dubrovniku); za Hvar i Brač: Ivan Peterovnik; za Makarsku i Metković: Mirko Čotić, župnik u Opuzenu (zamjenik Ante Srzić pok. Joze, posjednik u Makarskoj); za Sinj: Bartul Ganza, župnik u Dicmu (zamjenik Frano Čarić pok. Luke, težak Brnaze); za Split: Dragutin Bartulica, industrijalac u Splitu (zamjenik Dr Ivo Miličić, odv. kand. u Dubrovniku).

Naš izborni fond. Sve naše pristaše i sumišljenike molimo, da se sjete izbornog fonda HPS. Naša stranka nema nikakvih fondova ni novčanog zaleđa. Stoga je svaki pristaša i sumišljenik dužan, da za izborne potrebe stranke doprinese svoj obol. Doprinosi neka se šalju na: Tajništvo Hrvatske Pučke Stranke u Šibeniku.

Priručnik Orlovske organizacije treba da si nabavi svaki inteligentat, jer je Orlovstvo najsvremeniji kat. pokret među omladinom i mora ga svaki inteligentat čovjek poznavati. Napose vode društava treba da si ovu vrlo važnu knjigu pribave. Cijena mu je Din. 15, s poštarinom 16 Din. a dobiva se kod Hrvatskog Orlovske Saveza u Zagrebu, Kaptol broj 27/1.

Hrvatsko Sokolstvo s kat. stanovništva prikazuje oveća brošura, koju se može dobiti uz cijenu od 5 Din. kod M. Lehamera, Zagreb, Kaptol broj 27. U njoj se na vrlo zoran način prikazuje pogibao, koja našoj omladini prijati od interkafionalizma.

D. I. VULETIN:

SVETA GODINA.

Uprav na badnji dan ove godine otvorio je Papa svečano svetu godinu, koja će trajati do badnjega dana 1925. Po starom običaju Papa je na badnjak otvorio sv. vrata na bazilici sv. Petra, kroz koja je vrata on sam prvi ušao u crkvu, pak svi kardinali, biskupi, kanonici, redovnici svih redova a zatim puk. Međutim u isti sat i sa istim obredom tri kardinala, određena za to u koncistoriju, otvorila su sv. vrata na bazilici sv. Ivana Lateranskoga, sv. Pavla i sv. Marije Veće. Kroz ova vrata svu jubilejsku godinu hodočasnici bilo iz Rima, bilo iz svega katoličkoga svijeta ulaze u rečene 4 bazilike uz molitve i pjevanje raznih psalama, te uz sv. pričest primaju potpuno oproštenje svih grijeha.

Kako će hodočastiti i mnogi iz naših mjesta u Dalmaciji, to će biti korisno, da se upoznamo sa povješću ovih četirju glavnih bazilika u Rimu, koje će pobožni hodočasnici dugo motriti i diviti se velebnj umjetnosti i uredu, a u njima će i svojim mate-

se na zemlju te iskopao 12 sprtva zemlje u čast 12 apostola. Sagradena crkva sv. Petra bila je velika i bogata u formi latinskoga križa sa pet lada. 48 stupova uzdržavalo je srednju ladu, a 44 ostale pobočne lade. Pokrivena je bila sa opekama od pozlačenoga bronca, koje su bile donešene iz hrama Jupitra Kapitolinskoga i Romulova na foru. Svi ovi stupovi bili su od različitoga mramora. Bio je u njoj u početku samo jedan oltar, na uspomenu iz katakomba, gdje su se držale moći sv. mučenika. Pet vrata je bilo na pročelju odnosno pet lada crkve. Svaka vrata imala su posebno ime, kao Judonea (to bi odgovaralo danas sv. vratima), Romana, Argen tea, Raveniana (za stanovnike preko Tibera, jer su to zvali „grad dei Ravenati“) i napokon vrata del Giudizio, gdje su unašali mrtve. (Umrijeti po crkvenom smislu znači: prikazati se na sud.)

Ova bazilika trajala je do polovice XV. vijeka Papa Nikola V. počeo je pregradivati ovu Konstantinovu baziliku. No nadode vijek renesanse — preporeda u umjetnosti — i ovaj

Naši dopisi.

Pag, 12. siječnja.
Predizborni rad radikala.

Pag nije nikad doživio većeg poniženja! G. Pera, novi upravitelj, već je otpustio, a na njegovo mjesto dolazi malne nepismen poslužnik Agencije Ungaro-Croate Karavančić Ante, danas radikal, a prije vatreni austrijanac, pa dobavljač rižota za vrijeme talijanske okupacije, zemljoradnik, sada Srbin, i ako se svojedobno nije htio potpisati za radikale, ako će sav Pag glasovati za radikale, ako se njemu preda općina. Skupio 150 potpisa osoba, koje bi morale glasovati za radikale, ali ne će. Čudimo se velikom županu, što dozvoljava, da se tako postupa sa jednom narodno-državnom institucijom, kao što je općina. Onda koje čudo, što je narod razočaran upao u zdvojnost i izgubio svako povjerenje, kada vlast ovako s njim upravlja! No narod se ne će dati ničim smesti, te će najoduševljenije glasovati za Hrvatsku Pučku Stranku.

Požanin.

Gradanska glazba.

I naš gradić eto može da se napokon diti svojom "Gradskom glazbom", koja sada ima dvadeset glazbala, a doskora će imati sedamdeset. Na Božić na veliko zadovoljstvo pučanstva naši glazbari su odsvirali u zbornoj crkvi "U sve vrijeme", pak opet na trgu nekoliko biranih komada. U sama četiri mjeseca truda imali su naši glazbari veliki uspjeh. No zato treba u prvom redu pohvaliti našega Maestra Polzinetti, koji ih je marljivo svaku večer poučavao i ulio im u srca ljubav za tako uzvišenu umjetnost.

Strážar s Jadrana.

Betina, 10. siječnja.

Lupeština u grobu.

Na Tri Kralja imali su zemljoradnici u Betini večeru, na kojoj je bio prisutan i Bosna Ante Franić sa sinom i Toma Periš Markov. Po večeri odu na murtersku Hraminu sva trojica i iz magazina Žeravice Joakina, Ante Jurage-Šutinca, Mihe i Slavoljuba Šikića te Orge Rameše pokradose ulja, vina i brašna u vrijednosti oko 6.000 dinara. Zatim podoše na grobište u Gradini, skinu ploču sa grobnice Mikasa Šime, gdje je pokopana djevojčica od 13 god. i tu sakriše mješine. Selo

izreče dilemu: ili ju preurediti ili razoriti. God. 1503. Papa Julij II. otvorio natječaj za nacrt nove bazilike i izabra nacrt od Bramanta: bazilika u formi grčkog križa sa velikom kupolom u sredini. G. 1506. bi postavljen temeljni kamen pod nadzorom samoga Bramanta. Za Pape Lava X. bili su upravitelji radnje glasoviti Sangallo, Raffaello i fra Giocondo. Pavlu III. Sangallo mladi prikaze drugi nacrt u formi latinskoga križa. No g. 1514. umre Sangallo, a Papa uzme Michelangela, koji odobri Bramantov nacrt, samo nešto modelira kupolu. Za Pape Pija V. Maderno svede baziliku opet u oblik latinskoga križa, nadoda još portik i pročelje, i bazilika bi svečano otvorena g. 1636. od Pape Urbana VIII. Gradila se dakle 103 godina. Tada se računalo, da je ona radnja zapadala 250 milijuna lira, liki bi to bio novac u sadašnje doba!

Sada ćemo opisati malo današnju crkvu sv. Petra. Pročelje je široko 112 m., a visoko 44 m. Na pročelju su ogromni kipovi svih 12 apostola osim sv. Petra, a u sredini Isukrst i

se Murter i Betina alarmiralo zbog krađe, a ronda je nekako slutila, da bi krađa pošla put Gradine. Stoga dvanaest ljudi pograbi puške i došulja se iza ure mraka u gradinsku crkvu. Jedan stane na stražu pod zaklon uz mali zvonik na crkvi. Eto lupeži se približe i stanu otvarati grob. Ronda sva skoči i naperi puške prema njima. No Bosna Ante ne budi lijen, skoči i opali par hitaca iz revolvera te uteče. Druga dvojica ostanu u grobu, a rondari navale više njih grobu ploču. Tu su ostali i važi, jer su lupeži htjeli u njima odvesti ulje u Zadar, a brod je u tu svrhu bio već pripravljen. Ostali rondari skoče i naprećak iščekaju pobjeglog Antu. Kad ga uhvate, reče im, da je išao na dogovor k jednom prijatelju zbog promjene kuća. No rondari ga dovedu na grob, gdje je bio svjedok, kako živi iz groba izlaze i debele mješine ulja. Sutradan bilo je veliko veselje u Murteru i Betini, kad je žandarmerija iz Tijesnoga povelja sa sobom ove dosjetljive lupeže. Sada dakle na svoju utjehu predoše iz groba u tamicu.

Gradske vijesti.

Kandidatske liste. Ovdješnjem Sudu je prikazano na potvrdu sedam kandidatskih lista: HRSS, Nacionalnog Bloka, Zemljoradničke Stranke, Hrvatske Pučke Stranke, Radničko-Seljačke Stranke, ministra dra Mata Drinkovića i Demokratske (Davidovićeve) Stranke. Još je htjela da prikaže svoju listu i Hrvatska Stranka Prava, ali nije nikako mogla zato da nađe potrebitih 5 izbornika iz ovog izbornog okruga. U dojučem broju donijet ćemo sve kandidatske liste pojedinih stranaka i skupina.

Provađaae Obznane. Prošlih dana bilo je uapšeno više pristaša HRSS iz grada i okolice. Sud je sve pustio na slobodu. U "Hrvatskom Klubu" izvršena je premetačina. I ako nije ništa nađeno, društvo je raspušteno, a prostorije zapечатene. Zanimivo je, da se u imeniku članova na prvom mjestu nalazi ime potpisnika zloglasne Obznane "hrvatskog" ministra dra Mata Drinkovića!

Ministar Grizogono u Šibeniku. Prošlih dana se ponovno navratio u Šibenik ministar Grizogono ovaj put, da u Gradskom Kazalištu ispuca svoj izborni govor u prilog radikalima, a protiv "defelističkoj" opoziciji.

sv. Ivan Krstitelj. Na krajevima pročelja u visini su dva velika dobnika, postavljena od Valadiera. Trijem pred crkvom, dug 118 m. a visok 18-50, djelo je Maderna. Na lijevoj strani je kip Karla Velikoga, a na desnoj Konstantina. Središnja su vrata od bronza sa reljefima od Filareta. Unutrašnjost bazilike je na tri lade. Središnja je duga 185 m., a popriječna 134 m. Velika kupola je visoka 135 m. i 28 cm. U crkvi ima osam velikih kapela sa najljepšim slikarjima i kipovima raznih svetaca i papa. Podzemna crkva, zvana Grotte vaticane, duga je 45 m. a široka 18. U njoj ima mnogo važnih slikarja iz XIII., XIV. i XV. vijeka, koje su pripadale staroj bazilici.

Uz velebnu crkvu sv. Petra nalaze se i palače vaticanske, u kojima su pape počeli stanoviti od g. 1377. za Pape Grgura XI., kad se povratio iz Avinjona Do g. 1309. stolovali su pape u palači lateranskoj. Ukupni broj soba u Vatikanu računa se na 11.000 sa 8 velikih i širokih stubišta i 22 dvora bez muzeja, dvorana i kapela. (Svršit će se.)

Tom prigodom smo se nehotice sjetili onog njegovog govora u Narodno, Kavani, kad se bio onako žestoko okomio na radikale i nabrajao njihove grijehe. Bilo je "zlobnika", koji su htjeli taj njegov govor na ovoj skupštini pročitati. No brojni policijski aparat ih je sprječio, da tu svoju namisao i izvedu. Bože moj, kako su ljudi promjenjivi!

Koncertat Filharmonije. Poslije duže stanke 4. t. mj. mjesno Filharmoničko Društvo priredilo je veliki i dostojni vokalno-instrumentalni koncertat u Gradskom Kazalištu. Orhestar je izveo Overturu Bellinijeve Norme, prvu i treću fantaziju iz Boitova Mefistofela te Uspomenu na Halevyevu operu Židovka od A. Schreinerera. Svi ti komadi, koji zahtijevaju dosta vještine i finog shvaćanja cijelog glazbenog koloriga, izvedeni su veoma lijepo, osobito III. fantazija. — Mješovit je zbor pjevao Novakov "U ljetni suton" sa razumijevanjem i svom dušom. Nije kotebao ni u najvišim notama. Isti zbor pjevao je Mokranjčev mali II. rukovet. I ako smo ga čuli par puta prošle godine u Šibeniku, ipak ovo pjevanje nije na odmet, jer auktorovi umotvori, i ako klasični, odišu čisto narodnom dušom, pa se publika rado i lako za nje oduševi. Kruna svega koncerta bile su "Dve rože" od ruskog kompozite C. Kjuja. To je izveo mješ. zbor na čuđenje i udivljenje svih. Kažu, da se u Jugoslaviji komad nije izveo nego u Ljubljani, i to zbog poteškoća u neprestanom talasanju raznih glasova u najtežim formama, punim gradacija. Doista se treba radovati zboru i maestru Trisleru, koji su ovom izvedbom sjajno riješili sve poteškoće. Ne samo u ovom komadu, nego u svima g. maestro je pokazao još jednom svoju dirigentsku vještinu i odlični smisao za najfinije interpretacije muzike. — Željeli bismo na koncu, da Filharmonija ne izbjegava našu hrvatsku glazbu, te da nam dađe više puta komade iz slovenske i češke glazbe, koja je nama primorcima vrlo mila. Društvo bi moglo izabrati i neke lagane komade, pak bi tim koncerti mogli biti češći i imali bi više popularnosti — K. S.

† **Vice Gulam.** Prošlih dana u Zloesima je preminuo otac našeg odličnog pristaše g. Rade Gulama poslije duge i teške bolesti. Dok vrlom pokojniku želimo vječni pokoj, sinu i obitelji izrazujemo svoje najiskrenije saueščel!

Promocija. Prošlih dana bio je promoviran na čast doktora "rerum politicarum" na sveučilištu u Frankfurtu na Majni naš sugradanin g. Prvislav Weissenberger. Čestitamo!

Novi dirigent Filharmonije. Buduć otpustovao iz Šibenika bivši dirigent Filharmonije g. Trisler, Uprava se pobrinula za novog vrsnog dirigenta u osobi maestra g. C. M. Hrazdira poznatog dirigenta splitskih pjevačkih i glazbenih društava, koji s 1. ožujka nastupa svoju novu dužnost.

U fond „Udruge stanara i podstanara“ u Šibeniku dopriniješe mjesto čestitanja na Mlado ljeto: GG. Dr V. Vučić odvjetnik D. 50, Vinko Vučić droger D. 20, Kaštelan Ante učitelj D. 10 i Maričić Marko učitelj D. 10.

Velikodušni darovi. Prigodom božićnih blagdana darovali su „Uboškom Domu“: Adrija-bauxit Din. 2000, Lušić i drug Din. 1000 i N. N. Din. 500. — Na tako velikodušnim darovima, koji su vezesellili i nahranili siromahe, zaklonjene u „Uboškom Domu“, Uprava najljepše blagodari Ugledali se i drugi!

Potres. Prošle nedjelje ujutro u 4.15 pak opet malo kasnije osjetilo se u gradu nekoliko jačih udarača potresa uz jaku tutnjavu. Gradstanov je prilično hladnokrvno primilo taj „mali“ potres u prispodobi sa onim čestim i mnogo jačim prošle godine.

Skrljet. Ponovno se pojavilo nekoliko slučajeva skrleta, koji su se prenijeli u naš grad iz okuženih krajeva. Vlasti bi stoga morale preduzeće sve potrebite mjere, da spriječe to prenašanje skrleta iz okuženih krajeva u naš grad.

Darovi „Uboškom Domu“. Da počaste uspomenu *Adele Delfin*: Don Marko Čorić, Matija ud. Vrainović, Filip ud. Sigoreo i Paolina Escheriz za po din. 20; Ulderik Rossini, Erminia i Elena Bianchi, Vladimir Kuljić i Eugen Bulat po din. 10; Ante Tikukuljin, slastičar, din. 5. Da počaste uspomenu *Catherine ud. Talucci*: Obitelj Masovčić din. 100; Rudolf Mandić, sreski poglavar, Marchetta ud. Mattiazzi i Ugo Fosco po din. 50; Luigi Inchiostri i dr Josip Pasini po din. 40; Dr Frano Dulibić din. 30; Filip ud. Sigoreo, Obitelj Kuzmić, Obitelj Zorović, Obitelj pk. A. Bontempo, Margherita Wolf, Obitelj Ivana Ercega, Josip Jadronja, Ivo Rendić i Obitelj dra Šeata po din. 20; Obitelj Seršić, Vladimir Kuljić, Braća Škarica pk. Dume, Ivo Belamarić pk. Tome, Obitelj Ivana Vučića, Jovo Isler i Aleksandar Šupuk po din. 10. Da počasti uspomenu *Lenke Betunjac*: Stipe Gojanović din. 40. Da počaste uspomenu *Luke Sunara*: Obitelj Stipe Scotti i Stipe Šare po din. 50. Da počasti uspomenu *Antice Belamarić*: Ivo Žepina din. 100; Obitelj pk. Petra Zuliani din. 20; prof. Rudol Pian i Jovo Paklar po din. 10. Da počaste uspomenu *O. Petra Perkovića*: Jerolim Dragutin Defilipis din. 100; Gargašević Marija i Kuljić Vladimir po din. 20; Sinčić Slavomir din. 15; Bumber Ante, učitelj, Pasini Frane, Ivan Batinica, umir. nadučitelj, i direktor Ivo Belotti po din. 10. Da počasti uspomenu *Nikole Delfin*: Božica ud. Berović din. 10. — Da počasti uspomenu *Josipa Cindro*: Dr Juraj Jurin din. 20. — Da počasti uspomenu *dra Petra Grizogono*: Krsto Margetić din. 50. Da počaste uspomenu *Jove Ronca*: Tome Baranović i trgovac Petar Grubišić po din. 20. — Svima darovateljima Uprava najharnije zahvaljuje.

Odlikovana Voštarnica GRGO ĆULAR

Diplom. pčelar ŠIBENIK kod sv. Barbare Voštarski majstor

IZRAĐUJEM: sve vrsti svijeća, duplira, uskrasnih stojnica (cerea) sa svim urednim znakovima, iz prvorazrednog voska, brzo i solidno.

PRERAĐUJEM: prema želji sve vrsti svijeća iz voštanih ulomaka i okapina.

PRODAJEM: finog vrcanog MEDA naravnog sa mog uzornog pčelinjaka, na malo i veliko. Med je vanredne ljekovitosti za plućne bolesti, grla, prsa, prehlade itd.

KUPUJEM: sve vrsti voštanih okapina, ulomaka i žutog voska.

Sve uz povoljne cijene!

GOSPODARSKA ŠTEDIONICA

SPLIT

Rimska ul. 3. (kod Peristila). Telefon 362

Prima uloške na knjižice i u tekućem računu te ih najpovoljnije ukamaćuje.

Jadransko Podunavska Banka

Dalmatinske filijale:

Dubrovnik, Korčula, Kotor,
Metković, Split, Šibenik

prima uloške na štednju, eskontuje mjenice,
vrši sve devizne i bankarske poslove
uz najpovoljnije uslove.

„VESNA“

DIONIČKO DRUŠTO ZA PLOVIDBU
S U Š A K

„AMMIRAGLIO BETTOLO“

brzi putnički parobrod na dva viljka od 12.500 tona, može ukrcati 67 putnika prvoga, 76 putnika trećega razreda u kabinama i 1200 putnika trećeg razreda u lijepim prostranim dvoranama

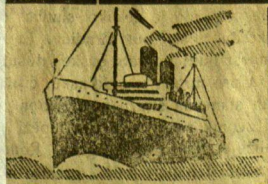
polazi iz SUŠAKA za: Split, Gruž, Kanarske otoke, Rio de Janeiro, Santos, Montevideo i Buenos-Aires

dne 25. januara 1925.

Parobrod je posve nov te poduzimlje sada tekar svoje drugo putovanje za Ameriku. Svi su putnici i njihova prtljaga osigurani za slučaj nezgode ili smrti odnosno za slučaj gubitka ili oštećenja.

Informacije se dobivaju:

na Sušaku u uredu društva „Vesna“
u Splitu: kod tvrtke Braća Matković
u Metkoviću: kod g. Ivo Veraja
u Gružu: kod Dubrovačke trgovačke banke.

Otprema putnika iz domaće luke SPLIT „COSULICH LINIJA“

Javlja ovim svim putnicima, koji su spremni za putovanje u JUŽNU AMERIKU (Rio de Janeiro, Santos, Buenos-Aires), da je polazak njihova velikog prekookeanskog parobroda

„Belvedere“ na 29. februara 1925. iz SPLIT-SKE LUKE (Dalmacija.)

Parobrod je moderno uređen imade dva viljka i vozi na naftu. Putnici su smješteni u poboljšanom trećem razredu, u trećem razredu kabina i u podpalublju. Svaki razred posjeduje moderno uređeni jedaći salon, salon za gospođe, kao i pušački salon. Putnicima stoji na raspolaganje cijeli parobrod, jer ne vozi putnika I. i II. razr.

Od kolike je važnosti za naše putnike, što se mogu ukrcati u domaćoj luci, nije potrebno navadati - dosta je, što ne trpe velikih neugodnosti ni napora putujući po nekoliko dana preko stranih država, dok ne stignu u luku ukrcanja, a osim toga mogu se na parobrodu služiti svojim materinskim jezikom.

Glede osiguranja mjesta te ostalih uputa treba se obratiti na „COSULICH LINIJU“.

Glavno zastupstvo za Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca

Telefon 24-98. J. G. Drašković - Zagreb Cesta, B' br. 8. ili na filijale u: Beogradu, Balkanska ul. 25. Ljubljani, Kolodvorska ul. 30. Velikom Bečkereku, Kralja Petra trg 4 ili Agenciji u:

Šibeniku, Josip Jadronja, obala
Sušaku, Károlinska cesta 161 J. G. Ivošević, Splitu FRANJO KUKULIĆ, Gružu IVO LOVRICEVIĆ, Metkoviću NIKICA CAREVIĆ.

MEHANIČKA INSTALATERSKA RADIONA

Autogarage „MIRA“ d. s. o. j. - Šibenik

Varoš br. 265. (Put Subićevca)

Unajmljuje i preuzima na popravak automobila. Prodaja benzina i ulja.

Vlasnici:

J. MARIĆ I J. DAMIANI.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov *Gospoban* /
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad,
Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva

preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne
lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje
najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove
povoljno, točno i brzo.